

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899.

Första Kammaren.

N:o 7.

Lördagen den 18 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Claëson* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående disposition af kronolägenheten Halmstads slottsjord;

2:o) angående försäljning af dels en under förra kronofogdebostället $\frac{5}{8}$ mantal Qvarnberga n:o 1 i Södermanlands län lydande utega, dels ock ett till förra militiebostället $\frac{5}{8}$ mantal Tingaröd n:is 4, 7 och 13 i Malmöhus län hörande gatehus;

3:o) angående försäljning af tre till indragna militieboställen i Östergötlands län hörande lägenheter;

4:o) angående upplåtelse åt enskilde af viss del af ett vid afvittningen inom Jockmöcks socken för kronans räkning afsatt område invid Murjeks jernvägsstation i Norrbottens län;

5:o) angående försäljning af lägenheter under förra jägmästarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Råstorp n:o 2 Södergården i Östergötlands län;

6:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre landtbrukaren Carl Johan Johansson;

7:o) angående ett till allmänna läroverket i Kalmar beviljad jakt län;

8:o) angående upplåtelse från kronans mark inom Piteå socken af ett område till plats för en kapellbyggnad m. m.; och

9:o) angående mosaiska trosbekännares fattigvård.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets memorial och betänkande:

n:o 5, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 2:o i utskottets betänkande n:o 1 angående vissa delar af tullbevillningen; och

n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af frilager och frihamnsanläggningar; äfvensom

* lagutskottets utlåtanden:

n:o 12, i anledning af väckt motion om straffbestämmelser för olofligt borttagande af vilda bär å annans mark;

n:o 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring af 62 § i strafflagen för krigsmagten;

n:o 14, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser till skydd för det fria arbetsaftalet;

n:o 15, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser i fråga om kungörande af slutting; och

n:o 16, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring af 7 § i förordningen om kyrkostämman m. m.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 11.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 15 och 17 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1—5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkterna 1—3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 4.**Första stycket.*

Herr Tamm, Hugo: Detta är ju en mycket liten fråga, och mycket litet är det anslag man begär, men kammaren torde erinra sig, att vid frågans behandling i fjol blef densamma afstyrkt utaf statsutskottet, och utskottets hemställan bifölls af Riksdagen. Då frågan nu åter kommit upp och denna gång blifvit af utskottet tillstyrkt, har jag för min del ansett utskottet sakna skäl att frångå sin förra året uttalade och af Riksdagen då godkända åsigt, hvarför jag också ansett mig böra afgifva min reservation.

Man har såsom ett nytt element i frågan anført det ryska manifestet samt de diplomatiska anordningar, hvilka i afseende å detsamma blifvit mellan staterna vidtagna. Ja, mina herrar, det sättet förstår man nog, det är ingenting ovanligt, då det gäller för stater att behandla ärenden af denna art. Deremot förefaller det väl bra egendomligt att för statens räkning ifrågasätta anslag till utländska obetydliga, om än aldrig så välmenande föreningar, om hvilka man egentligen ingenting vet. Att denna fredsbyrå i Bern just icke rönt någon större anslutning, framgår af de små belopp, öfver hvilka den förfogar, och för mig, likasom förmodligen äfven för kammarens ledamöter, är dess verksamhet skäligen obekant. Teoretiskt är ju onekligen idén alldeles riktig, och det lär väl icke finnas någon, som ej i princip önskar framgång åt dessa sträfvanden för den allmänna freden, men då skulle man väl också för konsekvensens skull anslå medel till alla de internationella föreningar med etiska syften, hvilka åtminstone efter min uppfattning äro fullkomligt lika viktiga och lika angelägna som någonsin dessa fredssträfvanden. Jag kan ej neka till att den erfarenhet, vi åtminstone hafva om dessa föreningar här i nordén, är skäligen — jag skulle nästan vilja säga afskräckande. Åtminstone hafva ifrån det håll, der man ifrigast teoretiserat för

*Ifrågasatt
anslag till den
internatio-
nella freds-
byrån i Bern.*

*Ifrågasatt
anslag till den
internatio-
nella freds-
byrån i Bern.*

(Forts.)

fredssaken, dessa sträfvanden efter min uppfattning ej visat sig verka synnerligen fridsamt, och den största förkämper för särskilda skiljedomstolar, hvilken vi ega i norden, hvad han gjort, ej har han åstadkommit någon större frid mellan nordens riken eller nordens folk.

På dessa skäl anhåller jag om afslag å motionen och bifall till vår reservation.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande nu föredragna stycke af föreliggande punkt endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle godkänna den vid punkten afgifna reservation, så vidt anginge punktens första stycke.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Andra stycket.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 11, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkten 1.

Ang. skilnaden mellan statens utgifter för jernvägslån och inkomster af trafikmedel m. m.

Herr Fränckel: Sällan har väl ett betänkande angående riksgäldskontorets förvaltning innehållit så få erinringar som det nu föreliggande, icke därför att ej nu, likasom under många föregående år, riksgäldskontorets förvaltning varit sådan, att Riksdagen dermed endast kunnat uttrycka sin tillfredsställelse. Så är äfven förhållandet nu, och jag är den siste att icke vilja erkänna detta. Men till denna redogörelse har statsutskottet allt sedan år 1883 fogat en uppgift å de inkomster, som statsverket haft till bestridande af räntor och amortering å de lån, hvilka upptagits i och för jernvägsändamål. Skälet, hvarför statsutskottet under så många år lemnat dylika uppgifter, torde vara ganska klart. Det är ju nemligen så, att vårt land är i den lyckliga belägenhet att ej hafva några andra skulder än dem, hvilka uppstått i följd af våra jernvägsanläggningar, sålunda för produktiva ändamål, och få län-

der torde finnas, hvilka i detta fall kunna skatta sig så lyckliga som vårt land. Denna lyckliga omständighet har ytterligare förbättrats derigenom, att, tack vare näringarnas uppblomstring under de senare åren, icke endast räntor utan äfven amortering kunnat täckas genom den afkastning, som dessa produktiva företag hafva lemnat. Om alltså dessa uppgifter öfver hufvud taget måste helsas med största tillfredsställelse, så kan dock icke förnekas, att man vid granskningen af desamma i denna redogörelse saknar den kontinuitet, som i sjelfva verket uppstått deraf, att dessa inkomster är efter år hafva stigit ända derhän, att från och med år 1896 icke blott räntorna blifvit betäckta, utan äfven öfverskott uppstått. Om man nemligen går tillbaka till motsvarande uppgifter under föregående år, så skall man finna, att från den tidpunkt, som jag nyss nämnde, eller 1896, då öfverskotten började, voro desamma för berörda år i rundt tal 896,000 kronor, för påföljande år 4,015,000 kronor, men för 1898 gå de ned till 1,347,000 kronor. Man gör sig då den frågan: hvad är det väl som föranledt, att denna lyckliga uppåtgående skala med deraf följande möjlighet att bereda statsverket inkomster utöfver annuiteterna på våra jernvägs lån med ett slag kunnat gå ned så betydligt för det sista året. Jo, svarar man, skälet ligger deruti, att 1897 var det s. k. expositionsåret, hvilket förde med sig betydliga inkomster och således äfven betydliga öfverskott, och det blef då möjligt för statens jernvägar att leverera en behållning uppgående till 13,800,000 kronor, hvilka inflöto till statskontoret, som derefter i sin ordning öfverlemnade medlen till riksgäldskontoret. Om jag då går till det uti detta utlåtande omnämnda öfverskott, hvilket från statens jernvägar öfverlemnats till statskontoret och derifrån till riksgäldskontoret, så finner man, att denna summa nedgått ända till 11,000,000. Redan den omständigheten, att siffran sprungit ned så betydligt, gaf mig och åtskilliga andra anledning att söka utfinna, hvarpå detta berodde. Det befans då, att jernvägsstyrelsen i december fann sig föranlåten att ingå till Kongl. Maj:t med framställning om att af sitt öfverskott få till kassa-förlag innehålla en större summa än hvad som under normala förhållanden varit behöflig, och skälet, hvarför styrelsen ansåg sig kunna göra detta, var det, att i riksstaten upptagits en pretention på endast 9,000,000. Styrelsen är i tillfälle att lemna 11,000,000, och då får väl staten eller, rättare sagdt, Riksdagen vara nöjd? Men, med hänsyn till detta ärendes föregående behandling inom Riksdagen, ansåg styrelsen dock rådligast att icke handla på egen hand, utan man hänsköt saken till Kongl. Maj:ts pröfning, och detta förefaller så mycket mindre underligt, då man betänker, att 1895 års statsrevisorer framstälde anmärkning mot jernvägsstyrelsen därför, att dess förlagskapital hade svällt ut ända till 1,600,000 kronor, och statsrevisionen satte i fråga, huruvida ens detta vore behöfligt, att reservera en så stor summa i form af kassaförlag åt jernvägarne. — I sitt svar påpekade styrelsen då sjelf, hvilka

Ang. skilnaden mellan statens utgifter för jernvägs lån och inkomster af trafikmedel m. m.

(Forts.)

Ang. skilnaden mellan statens utgifter för jernvägslån och inkomster af trafikmedel m. m.
(Forts.)

vägar Riksdagen åt den anvisat i afseende å besparingarnas aflemnande. — Kammaren behagade påminna sig, att då statens jernvägar började få en betydligare utsträckning, så att dess inkomster och anniteterna å jernvägslånen kommo att spela en allt betydligare roll i budgeten, fann man sig nödsakad att taga in dem i hela deras vidd uti Riksdagens räkenskaper. Snart fann man emellertid, helst det gälde en industriel institution sådan som statens jernvägar, det vara mindre lämpligt att öka budgetssiffrorna såväl på inkomst- som utgiftssidan med så stora belopp, hvarför Riksdagen år 1869 beslöt att uti skrifvelse till regeringen anhålla, att för framtiden i statsbudgeten blott intoges öfverskottet å jernvägarnes inkomster, och att man således ej skulle behöfva taga någon befattning med detaljerna i jernvägsräkenskaperna, äfvensom att Kongl. Maj:t ville fastställa en särskild omkostnadsstat för hvarje år för jernvägarne från denna tid. Men när denna Riksdagens önskan blifvit af Kongl. Maj:t godkänd och det uppdrogs åt styrelsen att förfara i enlighet härmed, så bestämdes samtidigt härmed, att jernvägsstyrelsen skulle till en början månadsvis, men sedan vid årets slut till statskontoret inleverera sin behållning »i jemna tusental», hvilken behållning således skulle anses såsom en för styrelsen icke vidare disponibel tillgång. Det är väl å andra sidan alldeles klart, att sedan denna anordning vidtagits, man hade inslagit på den rätta vägen, eftersom Riksdagen åtog sig att i låneväg anskaffa de medel, som behöfdes för jernvägsändamål, och då var ju ingenting naturligare, än att jernvägarnes behållna afkastning äfven *oafkortad* blifve af jernvägsstyrelsen genom statskontoret till riksgäldskontoret öfverlemnad. Ty huru skulle väl eljest riksgäldskontoret kunna bestrida låneanniteterna, i fall dessa medel på annat håll disponerades!

Går man då till de siffror, hvilka nu föranledt en så liten afsättning som 11,000,000 kronor för 1898, så skulle man ju kunna tro, att denna lägre behållning uppstått till följd af minskade inkomster eller ökade utgifter. Men så är ej förhållandet. Inkomsterna för 1898, hvilka nyss blifvit publicerade, sluta på den respektabla siffran af 37,733,882 kronor. Jemföres denna siffra med den af Kongl. Maj:t för samma år fastställda omkostnadsstat för utgifterna, så slutar denna på 22,585,720 kronor. Ergo skulle ju den, som vore något sangvinisk, kunnat hoppas, att skilnaden, eller i rundt tal 15,000,000, skulle blifvit insatta i statskontoret i stället för de nu figurerande 11,000,000 kronor. — Jag skall för min del dock icke sträcka mig så långt som till 15,000,000, endast till de 13,800,000, som nästföregående år insatts på detta konto, och frågar hvad anledningen mände vara, att här ej inlevererats mera än dessa 11,000,000. Derpå svarar jernvägsstyrelsen i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t, att styrelsen på af styrelsen anförda skäl ansett sig böra kunna få behålla resten. Dermed är ju på sätt och vis ingen skada skedd, ty dessa medel förefinnas. Skadan

ligger, synes mig, deruti att den kontinuitet, hvilken jag nyss berörde, med hänsyn till statens egen ställning till sina lån lider afbräck genom denna afprutning, och det enda skäl, hvilket blifvit af styrelsen anfördt och hvilket jag anser vara något skäl, det är att jernvägsstyrelsen förutsätter, att det *under innevarande år förestår* mycket stora utgifter för jernvägarnes behof, såsom större rälsinköp och en ökning intill 50 % af kolbehovet, hvilket skulle betinga så stora summor, att styrelsen fruktade att komma till korta med sitt kassaförlag. Dessa skäl har Kongl. Maj:t utan vidare godkänt, och derom är ingenting att säga. Men om vi gå till de verkliga tillgångar, som för dessa ändamål stå styrelsen till buds, så finna vi, att något verkligt behof att innehålla så stort belopp som 2,800,000 kr. icke föreligger. Det är visserligen sant, att dessa stora utgifter förestå, men dertill har också Kongl. Maj:t i den för 1899 fastställda omkostnadsstat, hvilken slutar på 26,800,000, och hvilken alltså vuxit med 4,100,000, tagit vederbörlig hänsyn. Men en annan sak är, huruvida Kongl. Maj:t bort bereda jernvägsstyrelsen tillgång på en sådan post, som rätteligen bort tillkomma statskontoret, och så långt i förväg? Jag vill i detta fall påminna om, att när Riksdagen fattade det för våra jernvägar så lyckliga beslutet att sammanslå jernvägsbyggnadsstyrelsen och jernvägstrafikstyrelsen till en styrelse, så var ett af hufvudskälen dertill, att samma styrelse borde disponera öfver anslagsmedlen till såväl jernvägsbyggnaderna som trafiken. Af de medel, som Riksdagen redan nu stält till disposition för jernvägsbyggnadernas fortsättning, är styrelsen berättigad att från den 1 januari i år lyfta i rundt tal 10,000,000 kr., deraf för Ofoten-banan 5,400,000 kronor, för Kalix-banan 1,200,000 kronor samt för Krylbo—Örebro-banan 3,200,000 kronor, hvarförutom styrelsen eger rätt att lyfta alla för nybyggnad samt om- och tillbyggnader af redan trafikerade banor beviljade extra medel. Detta visar ju, att någon penningbrist hos jernvägsstyrelsen under åtminstone det första halfåret 1899 ej gerna bör kunna ifrågakomma, och att dessutom redan då 5,000,000 kronor bör vara intjenta af de medel, som äro disponerade såsom behållning för 1899. Jag ber att i detta sammanhang få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att när Riksdagen beslöt uttrycka sin önskan, att den *verkliga* behållningen af statens jernvägsdrift skulle öfverlemnas till statsverket, så beslöts på samma gång, att till nybyggnader samt större om- och tillbyggnader skulle Riksdagen bevilja särskilda *extra* medel, på det att ingen inblandning i detta fall skulle ifrågakomma, och så har också skett. Om man nu sammanställer dessa skäl, så kommer man till det resultat, att om också för det närvarande någon ändring uti hvad som nu skett icke gerna bör kunna förekomma, så torde dock många skäl tala för att ett arrangement sådant som detta för framtiden ej bör få repeteras, och ehuru jag för tillfället icke har något yrkande att göra, så har jag ansett, att det möjligen skulle kunna vara gagne-

Ang. skillnaden mellan statens utgifter för jernväglån och inkomster af trafikmedel m. m.

(Forts.)

Ang. skillnaden mellan statens utgifter för jernvägslån och inkomster af trafikmedel m. m.

(Forts.)

ligt att bringa denna fråga på tal, då såväl december månads protokoll från civildepartementet komma att föreligga hos konstitutionsutskottet, som ock revisorerna för 1898 äro valde.

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Den ärade talare, som nyss hade ordet, slutade sitt anförande med att förklara, att han allenast önskat bringa denna fråga på tal inom kammaren. Jag kan då å min sida icke annat än framhålla, att det varit önskvärdt, att han förut velat underrätta mig om denna sin afsigt. Jag är nemligen alldeles viss derom, att ändamålet med hans uppträdande här endast kan hafva varit att få erfara fullständiga motiv för den åtgärd, som blifvit vidtagen, så att denna Kongl. Maj:ts åtgärd måtte för kammaren framstå uti den bästa möjliga dager, och detta hans välvilliga syfte hade bäst befrämjats, om han på förhand velat underrätta mig, hvarigenom jag blifvit satt i tillfälle att kunna lemna kammaren och honom bättre och fullständigare upplysningar än jag nu kan göra, då jag endast tillfälligtvis i går erfor, att han möjligen hade för afsigt att yttra sig om denna fråga.

Den ärade talaren började med att erinra derom, att det öfverskott utaf jernvägstrafikmedel, som var beräknadt att för år 1898 inflyta till statsverket, utgjorde 9 millioner kronor, och han anförde vidare, att från jernvägsstyrelsen inlevererats 11 millioner kronor. Detta kallade han för en liten insättning. Ja, det är ju en smakfråga, men jag för min del tycker redan, att 2 millioner kronor utöfver det beräknade beloppet är en ganska betydlig summa. Men hans klander gick egentligen ut derpå, att icke hela eller åtminstone större delen af statens jernvägars behållning för år 1898 blifvit till statsverket inlevererad, utan att ett förslag till ett belopp af omkring 2 millioner kronor undantagits. I fråga om denna åtgärds laglighet uttalade han ju intet tvivel. Han erinrade tvärt om om det Riksdagens beslut år 1869, hvarigenom bestämdes, att öfverskottet af jernvägsmedel skulle till statsverket inlevereras, men dervid glömde han, tror jag, att nämna, att Riksdagens beslut af nyssnämnda år innebar, att öfverskottet skulle till statsverket inlevereras, *sedan derifrån afdragits hvad jernvägarne i förlagskapital behöfde*.

Det är således icke här fråga om åtgärdens laglighet, utan frågan gäller åtgärdens lämplighet, och med anledning deraf vill jag nu lemna kammaren några upplysningar. Anledningarne till att jernvägsstyrelsen ansett nödvändigt, att ett extraordinärt stort förlagskapital reserverades för statens jernvägars räkning för innevarande år, äro tvenne.

Först och främst är behofvet af rälsinköp vida större nu än förr. Det är nemligen så, att den starkt ökade trafiken på vissa bandelar, å hvilka i följd af tåghastigheten och andra skäl spårerna äro utsatta för en särdeles stor påkänning, kräfver ett större räls-

utbyte än förr. Dessa bandelar äro linierna Stockholm—Upsala, Stockholm—Malmö, Katrineholm—Göteborg samt äfven i viss mån linien Gellivare—Luleå till följd af den derstädes rådande starka malmtransporten. Dessa bandelar hafva en sammanlagd längd af 1,004 kilometer. Af dessa 1,004 kilometer är det omkring 730 kilometer, som ännu i dag äro belagda med skenor af 31 kilogramms vikt, och en stor del af dessa skenor äro ända till 24 år gamla. Det är endast på en sträcka af 240 à 250 kilometer å dessa bandelar, som man hunnit lägga ut skenor om 40 ½ kilogramms vikt. Nu är det tydligt, att dessa bandelars trafikförmåga i närvarande stund är så pass ansträngd, att med en förbättring och förstärkning af öfverbyggnaden icke utan bestämda olägenheter och, jag vore färdig att säga, icke utan en viss fara kan anstå någon längre tid. Det är därför nödvändigt, att dessa rälsutbyten påskyndas, hvarför också jernvägsstyrelsens afsigt är att ordna saken så, att efter tre års förlopp, d. v. s. vid 1901 års utgång, skola de nu af mig omnämnda bandelarne vara belagda med skenor af 40 ½ kilogramms vikt. Redan under år 1899 skulle nära 300 kilometers banlängd beläggas med dylika skenor. Detta kostar visserligen penningar, men det är en följd af den glädjande företeelsen af den jemt sig ökande trafiken på våra banor. Denna ökade trafik kräfvor mera hastiga tåg, hastigare tåg kräfva tyngre lokomotiv, tyngre lokomotiv och större tåghastighet kräfva tyngre skenor.

Uti den omkostnadsstat, som är fastställd för statens jernvägar för innevarande år, är för rälsutbyte beräknadt ett belopp af 1,850,000 kronor. Detta är emellertid icke den verkliga kostnaden för inköp af nya räls, ty denna är vida större, utan detta belopp motsvarar kostnaden för inköp af nya räls efter afdrag af den köpeskillning, man erhåller för den utbytta rälsen. Kostnaden för ny räls kan beräknas till 88 kronor per ton, under det man beräknar värdet å begagnad men ännu brukbar räls till 75 kronor samt å kasserad räls till 40 kronor pr ton. Det är således skillnaden mellan inköpssumman och försäljningssumman, som representeras af detta belopp på 1,850,000 kronor. Äfven torde höra anmärkas, att på nyss anförda skäl utbytet bör taga sin början så tidigt som möjligt, hvaremot betalningen för den försälda rälsen icke inflyter förr än vid slutet af året.

Behovet af ett större rälsutbyte var alltså det ena skälet för vidtagande af den afhandlade åtgärden. Den andra anledningen var nödvändigheten af att anskaffa ett större förlag af kol. Kolkonsumtionen vid statens jernvägar uppgår med den nuvarande trafiken till ungefär 20,000 ton per månad. Vid 1898 års början utgjorde kolförrådet 80,000 ton, det vill säga det var tillräckligt för fyra månaders behof. Under årets förra hälft nedgick emellertid detsamma, så att det i juni månad endast utgjorde mellan 30,000 och 40,000 ton, således icke mera än en à två månaders behof.

Ang. skillnaden mellan statens utgifter för jernväglån och inkomster af trafikmedel m. m.

(Forts.)

Ang. skillnaden mellan statens utgifter för jernvägalån och inkomster af trafikmedel m. m.

(Forts.)

Under senare delen af år 1898 ökades emellertid kolförrådet åter, så att det vid innevarande års början utgjorde 100,000 ton. Meningen är nu, att, tack vare detta förlagskapital, som jernvägsstyrelsen erhållit Kongl. Maj:ts medgifvande att behålla, kolförrådet under året skall än ytterligare ökas, så att det den 1 januari år 1900 utgör 200,000 ton för att slutligen bringas upp till 240,000 ton, det vill säga motsvarande behofvet för ett år. Då nu, såsom kammarens herrar ledamöter hafva sig bekant, statens jernvägar, för sitt kolbehofs fyllande, till allra största delen äro hänvisade till kolimport från England, och om man vidare besinnar, huru som det ganska väl kan inträffa, att, utaf en eller annan anledning, såsom i följd af strejk, hvilket ju numera är en snart sagdt daglig företeelse, eller utaf inträffande krig, denna möjlighet att importera kol ifrån England hejdas för en längre tid, så synes det mig vara med full evidens ådagalagdt, att det är en absolut nödvändighet för statens jernvägar att söka skaffa sig ett så stort förråd af kol, att man för en längre tid kan vara oberoende af dylika eventualiteter, som jag nyss antyde.

Visserligen blir följden af detta en ränteförlust, men den förlusten synes man mig icke kunna undvika. Långt ifrån att jernvägsstyrelsen, då den fästat Kongl. Maj:ts nppmärksamhet på vigten och nödvändigheten af en sådan åtgärd, gjort sig förtjent af klander, synes mig jernvägsstyrelsen genom detta sitt förslag hafva gjort sig väl förtjent af erkännande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, lades förevarande punkt till handlingarna.

Punkterna 2—4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda memorial och utlåtande:

n:o 12, angående utvidgad plan för registret till Riksdagens kamrars protokoll med bihang från och med år 1867, och

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda betänkanden:

n:o 2, i anledning af väckt motion om förhöjning af tullen å färgadt eller blekt silke,

n:o 3, i anledning af väckt motion om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften, och

n:o 4, i anledning af föreslagen ändring af 47 § brännvinsförsäljningsförordningen,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 15 och 17 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 mom. i förordningen om biskops- och superintendentsval den 30 maj 1759, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 9, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om frånstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från viss intecknad gård.

Om frånstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från vissa inteckningar.

Herr Rudebeck: Såsom ledamot af lagutskottet deltog jag förlidet år der i behandlingen af denna fråga och var då af skiljaktig mening emot utskottets majoritet. Den mening, som jag då inom utskottet uttalade, biträddes vid ärendets föredragning i kammaren af lagutskottets dåvarande och nuvarande ordförande likasom äfven af en annan ledamot af utskottet, herr Ölander.

Enligt hvad jag nu har erfarit, har lagutskottets ordförande i år anslutit sig till den mening, som fortfarande är lagutskottets och som han förlidet år under inga förhållanden kunde godkänna, och således öfvergifvit den ståndpunkt i frågan, som han då intog. För min del kan jag icke frångå den åsigt, som jag hade förra året, utan hyser fortfarande samma uppfattning i frågan.

Jag kan icke finna annat, än att det är en högst betänkelig åtgärd, som skulle vidtagas genom den lösning af frågan, som lagutskottet i år liksom förra året tänkt sig, ehuru utskottet icke bestämdt angifvit sättet för lösningen. Lagutskottets ordförande framhöll i sitt yttrande i denna fråga vid förliden riksdag de skäl, som då voro för honom och ännu äro för mig bestämmande för afslag å utskottets framställning. Han påvisade då, hvad jag nu vill å nyo påvisa, hurusom utskottet sagt, att utskottet »ej ser sig i stånd att anvisa någon bestämd rigtning, hvori frågan synes

Om frånstyckad hemmansdel eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från vissa inteckningar.

(Forts.)

kunna lösas», men att det, såsom hans ord föllo, icke finnes mer än ett sätt, och det är att mot inteckningsinnehafvarens vilja tvinga honom att taga betalning till större eller mindre del för en sin fordran. Och detta är ett så våldsamt ingrepp i den enskildes rätt och så skadligt för fastighetskrediten, att det under inga förhållanden kan tillstyrkas eller godkännas. Ja, detta våldsamma ingrepp är för dem, som gilla lagutskottets förslag, den enda utväg, som finnes, och någon annan lärer väl icke kunna med det förslaget utfinnas. Att tvinga en person, som i laga ordning vunnit en rätt, att till större eller mindre del eftergifva den, det är, enligt min uppfattning, en åtgärd, som icke kan försvaras, och uppenbart är, att den skulle verka högst menligt på fastighetskrediten.

Utskottet föreslår nu i hemställen till Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t ville »taga under öfvervägande, huruvida, utan skada för fastighetskrediten, egare af frånstyckad hemmansdel eller afsöndrad lägenhet må kunna beredas tillfälle att utan medgifvande af inteckningshafvare få sin fastighet frigjord från inteckningar, som gemensamt besvara denna och den fastighet, från hvilken styckningen eller afsöndringen skett, samt, om så finnes lämpligt, förelägga Riksdagen förslag till lagbestämmelse i sådant syfte».

Det heter här visserligen *utan skada för fastighetskrediten*, men det kan icke vara möjligt annat, än att fastighetskrediten komme att väsentligen lida derigenom, att en inteckningshafvare mot sin vilja tvingas att afstå från den säkerhet han har, låt vara att han får betalning för en del af sin fordran, och då han enligt låneaftalet icke är skyldig att underkasta sig ett dylikt betalnings-sätt mot sin vilja, blir ett sådant tillvägagående, enligt min mening, högst betänkligt.

När jag fann, att utskottet äfven i år föreslog en hemställa till Kongl. Maj:t i detta ärende, förestälde jag mig, att utskottet i sin motivering hade att bjuda på någon ny anvisning eller antydan huru frågan skulle lösas, men så är icke förhållandet, utan utskottet befinner sig fortfarande ur stånd att gifva förslag till sätt för frågans lösning. Men att endast och allenast begära en utredning hos Kongl. Maj:t, utan att i någon mån angifva riktningen, torde väl inglunda vara lämpligt. Det säges någon gång, att Riksdagen allt för mycket anlitar Kongl. Maj:t med skrivelser, och jag, liksom hvad jag tror på grund af hvad som förekom vid förra riksdagen, flere andra inom kammaren hålla ovilkorligen före, att en skrivelse sådan som den nu föreslagna icke har det minsta fog för sig, då Riksdagen här skulle skriva utan att i ringaste mån hafva klart för sig, huru frågan skall lösas. För öfrigt är jag öfvertygad derom, att den utredning, som begäres, verkligen icke skulle kunna föra till det resultat, motionären äskar och utskottet förordar.

Visserligen tyckes utskottet hafva tänkt sig ett sätt för frå-

gans lösning, då utskottet yttrar, att det af motionären antydda »förslaget att utsträcka tillämpligheten af det vid expropriation använda förfarandet förtjenar att tagas under öfvervägande». För min del tror jag dock, att hvarken jordegaren eller afsöndringsegaren skall blifva tillfredsstäld med ett sådant tillvägagående, en så besvärlig och med stora kostnader förenad åtgärd som en expropriation för att vinna ändamålet. Lägenheten är mången gång icke värd dessa kostnader.

*Om från-
styckad hem-
mansdels eller
afsöndrad
jordlägenhets
frigörande
från vissa
inteckningar.*

(Forts.)

Jag har visserligen icke en så stor erfarenhet angående jordsöndringsförhållanden, som ordföranden i lagutskottet förlidet är — då han påvisade hur omöjligt utskottets förslag är — framhöll från sin domsaga på Oland, men jag har dock haft tillfälle att icke så litet bedöma dylika förhållanden, ty egostyckningar och afsöndringar förekomma rätt mycket i den domsaga, der jag har min verksamhet, men jag känner icke derifrån något sådant missförhållande som det motionären angifver. Der har på senare tider iakttagits ett mycket enkelt tillvägagående, när en innehafvare af en jordegendom velat afsöndra tomter derifrån eller stycka denna i större skala. Han har då låtit förut döda inteckningarna, och på så sätt har saken på öfverenskommelsens väg ordnats.

Så ordnas saken bäst och vida bättre än genom en tvångsåtgärd af den beskaffenhet, hvarom här är fråga. Ingen kan villigare än jag erkänna önskvärdheten utaf bildandet af egna hem, hvilket ju skall vara skälet till motionen, och allt, som kan göras för att främja detta mål, synes mig äfven böra göras. Men för lösningen af den frågan finnas så många andra utvägar, så att man icke behöfver anlita just denna föreslagna utväg, hvilken innebär ett tvång och en kränkning af en lagligen förvärfvad rätt, ty det kan ej vara riktigt, men är i flera hänseenden ovilkorligen betänkligt och ganska farligt. Ty slår man in på den vägen att genom tvångsåtgärder rubba en i laga ordning vunnin rätt, och denna ej är säker och tryggad af lagen, utan af lagstiftarne på ganska lösliga grunder kan förändras, då beträder man en ganska farlig väg. Nu säger man, att det allmänna bästa främjas genom egna hems bildande. Men hvarför skall man icke för vinnande af detta ändamål kunna välja andra åtgärder, som lika väl, ja ännu bättre, kunna leda till målet, och detta utan någons förfång eller skada. Den här ifrågasatta åtgärden är, som sagdt, bestämdt icke riktig, hvarförutom densamma, enligt min öfvertygelse, icke är möjlig att genomföra.

Att under sådana förhållanden Riksdagen nu i år skulle, med frånträdande af sin flere gånger förut uttalade mening, till Kongl. Maj:t afläta en sådan skrifvelse som den här föreslagna, kan jag för min del icke annat än afstyrka. Herr grefve och talman! Jag afslutar mitt anförande med samma ord, hvarmed lagutskottets ordförande slutade sitt yttrande i frågan vid förra årets riksdag: »denna fråga har varit före i kammaren flere gånger förut och

Om från-
styckad hem-
mansdels eller
afsöndrad
jordlägenhets
frigörande
från vissa
inteckningar.
(Forts.)

alltid blifvit afslagen, och jag hoppas, att kammaren äfven nu måtte afslå det ifrågavarande skrifvelseförslaget».

Herr Trygger: När man säljer en fastighet och denna fastighet är behäftad med en inteckning, det må nu vara en inteckning för fordran, en nyttjanderättsinteckning eller en annan inteckning, gäller ju, såsom bekant, den regeln, att köparen får finna sig deri, att inteckningen eger bestånd. Detta finna alla rätt och billigt, därför att inteckningshafvarens rätt är äldre än köparens. På samma sätt förhåller det sig, när man icke säljer hela fastigheten, utan bortsäljer endast en del deraf: inteckningen eger bestånd, dock så, hvad inteckning för fordran beträffar, att den, enligt lagens bestämmelser, fördelar sig på de särskilda delarne af fastigheten, ehuru visserligen hvarje del står i subsidiärt ansvar för den del af inteckningen, som faller på den eller de andra delarne af fastigheten. Det är tydligen i båda fallen samma rättsgrund, som kräfver detta resultat, och hvilken rättsgrund är det? Jo, såvidt jag kan förstå, är det den rättsgrund, på hvilken hela vår privaträttsliga ordning hvilat, nemligen den, att man icke får för den ene enskildes skull uppoffra en annan enskilds välförvärfvade rätt: den, som har en tidigare rätt, skall icke vika för den, som har en senare eller sämre rätt, utan får behålla sin förmån. Nu behöfver man emellertid icke alltid respektera dessa välförvärfvade rättigheter, men då fordras det, att det skall vara ett *allmänt* intresse, som kräfver en inskränkning i rätten, och herrarne hafva sig ju väl bekant, hurusom det just är denna grundsats, som gjort sig gällande i expropriationslagen. Man får exproprierat för allmänna behof, men för enskilda får man icke göra det. När således ett allmänt intresse kräfver en inskränkning i rätten, bör man icke tveka att göra den. Nu anser jag för min del, att frågan om egna hem är en fråga, som berör ett allmänt intresse. Då kan det ifrågasättas, att det enskilda intresset bör vika för det allmänna, och det är just detta, som jag anser i denna fråga om egna hem böra af Kongl. Maj:t utredas: huruvida detta spörsmål är ett sådant, att dess lösning kräfves af samhället, och i hvad mån uppoffrandet af enskild rätt motsvaras af vinst för det allmänna.

Men dermed har icke lagutskottet nöjt sig. Lagutskottet fordrar, att Kongl. Maj:t skall undersöka, huruvida det icke finnes något sätt, hvarpå hvilken köpare som helst, så snart han köpt en del af en fastighet, skall kunna få fastighetsdelen frigjord från inteckning — och detta utan skada för fastighetskrediten. Detta förbehåll har ju blott afseende på penninginteckningar, men hur går det t. ex. med nyttjanderättsinteckningar? En egostyckning han ju ske på det sätt, att man klyfver ett hemman i två delar. Om nu detta hemman är utarrenderadt, så skulle enligt detta skrifvelseförslag den, som fått ena delen af hemmanet på sig

öfverlåten af den ursprunglige egaren, härigenom hafva fått möjlighet att få in-teckningen dödad i denna hemmansdel. Finnes det någon rimlighet i detta?

När man begränsar frågan till bildandet af egna hem, då får frågan också sina rätta dimensioner; då är det endast fråga om mindre bitar af en fastighet. Men när man skrifer på det sätt, som lagutskottet föreslagit, då finnes det icke någon begränsning: man kan ju stycka bort 99 hundraedelar af hemmanet, och det finnes då ej mer kvar än en hundraedel för den ursprunglige egaren och för in-teckningen.

För min del skulle jag icke hafva något emot att kammaren afsloge hela skrifvelseförslaget, då jag nemligen är öfvertygad, att frågan om egna hem på annan väg kommer under Kongl. Maj:ts pröfning och att Kongl. Maj:t då kommer i tillfälle att öfverväga, huruvida befordrandet af bildandet af egna hem kräfver särskilda anordningar för lossande af in-teckningar i de afsöndrade hemmansdelar, som skola användas till egna hem. Jag har dock i utskottet varit med om skrifvelsen med den begränsning, att den skulle afse endast befordrandet af egna hems bildande, och detta har jag gjort därför, att Andra Kammarens ledamöter i utskottet voro af den uppfattningen, att här vore den punkt, på hvilken frågan om egna hem hvilade, och att det följaktligen vore på denna väg, som frågan skulle lösas.

Jag vidhåller hvad jag i utskottet häfdat såsom min ståndpunkt och hemställer alltså om återremiss till utskottet, på det att utskottet må komma i tillfälle att förändra sin hemställan så, att hvad som är föreslaget begränsas till de fall, då det gäller befordrandet af egna hems bildande.

Herr Dickson: Efter de föregående talarnes anföranden kan jag icke behöfva vidare fästa mig vid den omständigheten, att utskottet förklarar sig icke kunna angifva något sätt för frågans lösning. Icke heller behöfver jag närmare påvisa den ofantliga skilnaden mellan att anvisa ett expropriationsförfarande, när det gäller vigtiga samhällsintressen såsom en jernvägsanläggning, och då det, såsom i detta fall, gäller att stycka en egendom för att derigenom få bättre betaldt för densamma. Jag tror — och det är nog påtagligt för hvar och en — att redan det, att man nödgas hänvisa till expropriationsförfarandet, ådagalägger, att man är inne på en farlig väg.

Jag har försökt tänka mig in i hur det skulle gå till, i den händelse att en sådan lagstiftning som den ifrågasatta skulle komma till stånd. Då skulle väl den, som ville hafva en in-teckning lossad från en inköpt jordlott, vända sig till häradsrätten, deponera löseskillingen samt förete gravationsbevis, och häradsrätten skulle genom stämning i tidningarne kalla in-teckningshafvarne för att höras i ärendet. De skulle då först hafva att yttra

Om från-styckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från vissa in-teckningar.
(Forts.)

Om frånstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från vissa inteckningar.

(Forts.)

sig, om de vore belåtna med den erbjudna summan. Vore de icke det, så skulle det vara nödvändigt att genom expropriationsnämnd eller på annat sätt bestämma det värde, som den afsöndrade jordlotten skulle hafva, och redan denna åtgärd komme att blifva mycket dyrare än att lossa inteckningar på det sätt, som nu vanligen låter sig göra, nemligen att samtliga inteckningar företes och förses med bevis, att de lossats från ifrågavarande jordstycke. Men huru skall det gå, om de, som innehafva inteckningarne, icke infinna sig på den utsatta dagen? Jo, naturligtvis så, att, utan hinder deraf att inteckningen icke uppvisas, inteckningen förklaras dödad i denna fastighetsandel. Men inteckningshandlingen finnes qvar med samma lydelse som förut. Då skulle ju följden blifva den, att när jag får en inteckning i en fastighet på landet, så vet jag icke, om den icke till äfventyrs blifvit dödad i en eller annan del af fastigheten. Den kan, såsom herr Trygger nyss sade, hafva blifvit dödad i nittionio hundraedelar af fastigheten. Jag måste således skaffa mig en särskild utredning om att så icke skett, och sedan jag fått en inteckning, så måste jag ständigt vara beredd på, att ansökningar kunna komma om dess dödande i en eller annan hemmansdel — och icke nog härmed, jag måste sitta och läsa hvart enda nummer af Post- och inrikes tidningar för att bevaka min rätt. Hvem vill under sådana förhållanden hafva värdepapper af denna beskaffenhet? Ingen enskild kan stå ut med att bevaka sina rättigheter på det sättet, och äfven bankerna, tror jag, skulle draga sig därför.

Jag finner således åtgärden ytterst farlig och betänkelig samt egnad att undergräfvä tilliten till inteckningar i fastighet på landet; och detta så mycket mer, som utskottets förslag skulle kunna göras tillämpligt i ganska stor omfattning. Detta framgår deraf, att utskottet säger, att förslaget afser icke blott afsöndrade lägenheter, utan äfven frånstyckade hemmansdelar. Således skulle detta förfarande kunna användas, så snart man säljer ett hemman i två delar! Jag tror, att målet kan vinnas bättre på enskild väg genom inteckningens uppvisande och förseende med påskrift i dödningsen, och å andra sidan tror jag icke, att frågan om bildande af egna hem har något samband med denna fråga. Vill någon stycka sin egendom i mindre delar för att derigenom bereda mindre bemedlade tillfälle att skaffa sig egna hem, så är den enklaste utvägen, att han först låter döda inteckningarne i dessa delar och sedan säljer dem.

Jag ber att få förena mig med herr Rudebeck i hans yrkande om afslag.

Herr Hasselrot: På sätt ett par ärade talare påpekat, har jag vid föregående tillfällen, då denna fråga förelegat i kammaren, uttalat mig i den rigtning, som dessa talare gjort. På teoretiska grunder har jag bestridit en skrifvelse i samma syfte som

det förslag, hvilket nu föreligger från lagutskottet och som jag nu tillstyrkt. Jag har ändrat min ståndpunkt af praktiska skäl och skall tillåta mig att i korthet redogöra för dessa skäl.

Det har af föregående talaren erkänts, och jag är viss om, att det af ingen motsäges, då jag påstår, att frågan om bildande af egna hem på landet för den arbetande klassen är bland de viktigaste, som stå på dagordningen och kräfva sin lösning ju förr desto hellre för samhällets sanna båtnad; och i motsats mot de föregående talarne vågar jag påstå, att ingen åtgärd är så kraftigt befordrande för egna hemsfrågan, som just lättar möjlighet att få gemensamma inteckningar dödade i afsöndrade eller afstyckade delar af hemman. Här hafva vid denna riksdag väckts flera motioner i syfte att understödja denna sträfvan att bilda egna hem, såsom genom direkta understöd af staten m. m.; och detta är nu godt och väl, men det hjälper icke i så hög grad, som den nu föreslagna åtgärden skulle göra.

Förhållandet är, som bekant, att större delen af jorden i vårt land besväras af inteckningar. Om och när lägenheter afsöndras från intecknad jord — vare sig en eller annan eller i större flertal — så blifva de afsöndrade lägenheterna besvärade af de inteckningar, som förut besvärat den gemensamma egendomen. Om det nu vore så lätt, som de föregående talarne sagt, att få reda på dessa inteckningar och få dem dödade, så vore ingen sådan lagstiftning som den ifrågasatta behöflig. Men erfarenheten visar, att det hvarken är så lätt för jordegaren att skaffa rätt på dessa inteckningar eller så vanligt, att innehafvarne af dessa inteckningar vilja låta döda dem, äfven om ingen skada derigenom sker. och jag vågar påstå, att största antalet af dessa afsöndrade lägenheter fortfarande besväras af de inteckningar, som graveras hemmanet i sin helhet. Hvad betyder nu detta faktum? Jo, det betyder, att eganderätten till den jord, som man köpt och hvarpå man nedlagt arbetskostnad till kanske mångdubbla värdet af sjelfva jorden, är beroende på den tillfälliga utgången af en utmätningsauktion. hvori lägenheten måste gå med för att betäcka inteckningar i hela hemmanet. Det är ju fullt riktigt, att afsöndringen står i ansvarighet för den gemensamma inteckningen, men resultatet blir lätt nog, att lägenhetssegaren får gå ifrån sin välförvärfvade egendom. Kunde således något göras för att undanröjda dessa svårigheter, så vore det synnerligen lyckligt för lösningen af frågan om bildandet af egna hem i större omfattning.

Det har sagts, att en sådan lagstiftning, som här är ifrågasatt, skulle rubba grundvalen för hela vår privaträtt och vara skadlig för fastighetskrediten. Jag erkänner, att, om frigörande från inteckning skulle få ske i den omfattning, som föregående talare förutsatt, sådant kunde vara skadligt. Derfor har lagutskottet insatt som ett nödvändigt vilkor, att frigörandet skulle kunna ske utan skada för fastighetskrediten. Om Riksdagen

Om frånstyckad hemmansdel eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från vissa inteckningar.
(Forts.)

Om frånstyckad hemmansdel eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från vissa inteckningar.

(Forts.)

afåter en sådan skrifvelse, som utskottet föreslagit, blir Kongl. Maj:ts uppmärksamhet fäst på, att vi ej vilja hafva en lagstiftning af beskaffenhet att skada fastighetskrediten, och vi riskera då ej en lagstiftning af den art, som man behagat måla på väggen för att sedan slå. Följer Kongl. Maj:t den anvisning, som gifves i skrifvelsen, blir lagstiftningen ej sådan.

Vidare är det sagdt af den näst siste talaren, att lagutskottet gått för långt, och att han för sin del skulle vilja gå med på aflåtande af en skrifvelse uti ifrågavarande ämne, om den begränsades till att afse åtgärder för underlättande af bildande af egna hem. Men detta är just hvad den föreslagna skrifvelsen afser: väl ej i sjelfva klämman; men om man läser motionerna, finner man, att syftet med dem varit att befordra bildandet af egna hem, och läser man lagutskottets motivering, finner man, att utsigten att kunna främja sistnämnda mål uteslutande varit utskottets motiv för dess skrifvelseförslag. I skrifvelsen till Kongl. Maj:t kommer uppenbarligen att framhållas, att detta är motivet och icke något annat; och klämman kommer naturligtvis som en följd af motiveringen, så att Kongl. Maj:t ej får tolka klämman i skrifvelsen annorlunda än i sammanhang med motiveringen.

Nu har äfven sagts af herr Trygger, att det vore bra, om man ströke orden »från styckad hemmansdel», enär eljest den ifrågavarande utvägen att frigöra en hemmansdel från inteckning kunde komma att få anlitas i fall, då detta icke borde vara tillåtet. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att egostyckning och jordafsöndring förekomma promiscue vid bildande af smärre jordlägenheter: att, efter hvad erfarenheten visat, små lägenheter lika ofta tillskapas genom egostyckning som genom afsöndring och lika små genom det förra som genom det senare förfarandet. Vill man målet, måste man då naturligtvis taga samma hänsyn till båda dessa tillvägagångssätt. Det kan ju icke vara rimligt, att i fråga om en mindre lägenhet, tillkommen genom egostyckning, vägra vidtagande af en åtgärd, som under enahanda förhållanden är medgifven för en icke mindre lägenhet, tillkommen genom afsöndring.

Jag vill emellertid helt ärligt erkänna, att jag har en ytterst ringa förhoppning, att Kongl. Maj:t på grundvalen af en sådan förutsättning, som här är gifven, skall kunna finna någon utväg att tillfredsställande lösa frågan. Men det vore förmätet af mig, om jag skulle våga påstå, att, därför att jag icke kan finna någon, en sådan utväg alls icke finnes. Skulle en sådan finnas, är den för visso af den stora vigt, att ingenting bör underlåtas för att den skall komma till användning, då den vore egnad att underlätta vinnande af ett viktigt mål.

Det har också sagts, att man ej bör skrifva till Kongl. Maj:t i ett dylikt ärende, när man ej kan hänvisa på något sätt, hvarpå man önskar, att det skall lagstiftas. Denna grundsats är ju fullt

rigtig och har i allmänhet fasthållits af denna kammare. Men på de sista åren har kammaren dock afvikit derifrån. Så skedde, för att nämna ett exempel, beträffande frågan om skiljande af den kommunala beskattningen från statsbeskattningen. Man kunde ej alls visa, huru detta skulle ske, utan sade blott, att det gälde ett viktigt och stort mål, och att man därför borde aflåta en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t. Kammaren beslöt då skrifvelses aflåtande, trots utskottet afstyrkt det. Den nu föreliggande frågan är af fullt lika stor vikt som den nyss omnämnda, och utsigten att komma till något resultat är i den föreliggande frågan enligt min uppfattning åtminstone icke mindre än i den andra, trots den stora komité, som har att söka lösa densamma.

Jag tillåter mig att yrka bifall till lagutskottets förslag.

Herr Leman: Det synes mig, som om utskottet i sitt betänkande väl mycket hyllat satsen: *ändamålet helgar medlen*; och jag tyckte, att den siste ärade talaren medgaf det. Det är verkligen ett godt ändamål, som utskottet velat befordra, men utskottet har förklarar sig icke kunna finna något lämpligt medel. Till slut har utskottet dock påpekat, att man skulle kunna använda samma förfarande med inteckningar uti ifrågavarande fall som vid expropriation — men, tillägger utskottet, endast om det går för sig utan att fastighetskrediten rubbas. Men då frågar jag: vore det ej att söka förena två orimligheter? Man vill något, men det får ej genomföras på det enda sätt, det rimligen kan ske.

Då utskottet icke kunnat påvisa någon rimlig utväg och då ej heller någon af de ärade talare, som här haft ordet, kunnat det, frågar jag: hvad tjänar det till att besvära regeringen med en skrifvelse i denna fråga? Den föregående talaren sade: jag är ej nog förmäten att tilltro mig att kunna hitta på en utväg, om sådan finnes. Ja, icke heller jag kan finna någon. Men jag hemställer, om det kan vara sannolikt, att det finnes någon utväg, då denna fråga varit före år efter år, men likväl ingen uppstått, som, om han äfven ej kunnat lösa hela gåtan, åtminstone kunnat angifva den riktning, i hvilken gåtan skulle kunna lösas.

Här har mest talats om penninginteckningar, men frågan blir sannolikt ej lättare löst, om man tager hänsyn t. ex. till servitutsinteckningar. Jag antager, att en inteckning meddelats för servitutsrätt till vattenuppdämning, vattenledning eller dylikt. Skall denna inteckning kunna på dylikt sätt dödas, då är det ganska illa stäldt med rättssäkerheten.

För öfrigt vill jag påpeka, att det ej är länge sedan en fråga af något liknande art blifvit afgjord af Riksdagen. Det väcktes för några år sedan i Riksdagen förslag om bestämmelse rörande inteckningsförhållandena, då man i stad behöfver afsöndra en del af en intecknad tomt för att lägga till en annan. Då ifrågasattes verkligen, huruvida man ej borde få tvinga den, som hade inteckning i

*Om från-
styckad hem-
mansdels eller
afsöndrad
jordlägenhets
frågörande
från vissa
inteckningar.*

(Forts.)

Om frånstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från vissa inteckningar.

(Forts.)

den fastighet, från hvilken en del skulle afskiljas, att taga lösen därför. Men som kammaren funnit af en till årets Riksdag aflåten proposition, har Kongl. Maj:t ej velat ingå på, att en inteckningshafvare skulle kunna tvingas att taga betalning, utan hemställt om bestämmelse, att, för så vidt tomtdelen skall kunna få frånstyckas, den skall vara fri från inteckning, och att, förrän detta visats, lagfart å tomtdelen ej kan erhållas. Ja, detta är en anordning, som äfven skulle kunna införas att gälla i fråga om frånstyckade och afsöndrade områden å landet. Man skulle icke kunna få lagfart å ett sådant område, innan det visats, att detsamma vore fritt från inteckning. Det skulle tvinga säljare att mycket mera, än nu är fallet, i förväg ordna inteckningsförhållandena.

Det vore ju godt, om, såsom herr Trygger förordar, ett sådant förfaringsätt som det ifrågavarande kunde begränsas till de fall, då bildande af egna hem vore ändamålet med jordförvärf. Men huru skriva detta i en lag? Huru definiera begreppet *egna hem*? Skulle man säga: när någon köper ett stycke jord för att derå bygga hus endast för sig sjelf, då skall denna lag gälla; men när man inköper ett jordområde för att derå bygga ett hus att hyra ut eller anlägga en fabrik, då skall lagen ej gälla? Jag tror ej, att begreppet »egna hem» fått en så fast terminologi, att man kan införa det i lagstiftningen. Derfor tror jag, att det tjenar till intet att återremittera ärendet till utskottet.

Jag kan ej se någon utväg att lösa frågan annat än genom en våldsätgård, och detta anser jag ej vara lämpligt, äfven om man derigenom kunde vinna det stora målet. Derfor hemställer jag om afslag å utskottets skrifvelseförslag.

Herr Unger: Då lagutskottets högt ärade ordförande af sina filantropiska ansatser låtit förleda sig att nu tala för en sak, som han förra riksdagen talade emot, har han, för att kunna göra det, krupit bakom detta »utan skada för fastighetskrediten.» Han säger, att det ändock vore utmärkt, om man kunde finna någon möjlighet att utan skada för fastighetskrediten låta egare af frånstyckad jord äfven utan inteckningshafvarnes medgifvande blifva fria från inteckningarna i deras lägenheter. Ja, det vore visst alldeles utmärkt, om de det kunde blifva. Men som detta uppenbarligen ej är möjligt utan skada för fastighetskrediten, hemställer jag, om det kan vara skäl att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande något, som man på förhand måste inse vara omöjligt. Jag har all möjlig aktning för Kongl. Maj:ts förmåga att lösa stora och svåra uppgifter. Men här är det fråga om något, som hvarje man med praktisk blick kan genomskåda och på förhand inse vara omöjligt att genomföra utan skada för fastighetskrediten.

Det har sagts, att bildandet af egna hem skulle befordras mycket, om det kunde beredas lägenheshafvare någon möjlighet att blifva fria från inteckningar i deras lägenheter. Med förlof,

det finnes redan sådan möjlighet för dem. Och denna möjlighet begagnas alla dagar: att på den godvilliga uppgörelsens väg befrias från inteckningar. Enligt hvad jag från min erfarenhet kan vitsorda, anstränga sig hemmansegarne i trakter, der det bildas municipalsamhällen, och vid stora jernvägsstationer, der det vanligen förekommer mycket afsöndringar, till det yttersta för att kunna frigöra sina hemman från inteckningar, så att de sedan med framgång skola kunna fränsälja mindre områden. Denna utväg är den enklaste och reelaste. Men sant är, att det icke alltid är för stamhemmanens egare möjligt att helt och hållet frigöra sig från inteckningar.

Om man nu skulle stifta en lag angående frigörande från inteckning vid egostyckning och jordafsöndring, komme väl att bestämmas, att till inteckningshafvare skulle utgå liqvid för så stor del af hans inteckning, som belöpte å det fränstyckade eller afsöndrade området med hänsyn till områdets värde efter särskild uppskattning. Men nu är att märka, att det ofta ej vore så fördelaktigt för en lägenhetshafvare att få en sådan uppskattning af sin lägenhet. Uppskattningen skulle, om man beträdde den väg, som lagutskottet velat anvisa, vanligen icke hinna verkställas förr än ett eller annat år efter upplåtelsen. Under tiden hade lägenhetshafvaren odlat och byggt, och därför komme kanske, vid inteckningarnas fördelande, så mycket på hans lott, att det inteckningsbelopp, han måste svara för, bestege sig till mera än hela köpeskillingen. Då vore föga vunnet med en dylik anordning.

Jag tror, att den enskilda uppgörelsens väg är den bästa och den enda, som kan anlitas utan skada för fastighetskrediten. Och som lagutskottet nu velat bereda möjlighet till frigörande från inteckning allenast med det vilkor, att fastighetskrediten icke skulle derigenom skadas, men detta är omöjligt, ber jag att få yrka afslag å lagutskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på föreliggande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels att utlåtandet skulle visas åter till utskottet, och dels att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarades propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagufskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen med begäran om ut-

Om fränstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från vissa inteckningar.

(Forts.)

arbetande af förslag till lag om sameganderätt till fast och lös egendom, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande och memorial:

n:o 5, med anledning af väckta motioner och i öfrigt framställt förslag om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken, och

n:o 6, angående inköp af en fastighet för riksbankens blifvande kontor i Kristianstad,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående disposition af kronolägenheten Halmstads slottsjord;

2:o) angående försäljning af dels en under förra kronofogdebostället $\frac{5}{8}$ mantal Qvarnberga n:o 1 i Södermanlands län lydande utega, dels ock ett till förra militiebostället $\frac{5}{8}$ mantal Tingaröd n:is 4, 7 och 13 i Malmöhus län hörande gatehus;

3:o) angående försäljning af tre till indragna militieboställen i Östergötlands län hörande lägenheter;

4:o) angående upplåtelse åt enskilde af viss del af ett vid afvittringen inom Jockmocks socken för kronans räkning afsatt område invid Murjecks jernvägsstation i Norrbottens län;

5:o) angående försäljning af lägenheter under förra jägmästarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Råstorp n:o 2 Södergården i Östergötlands län;

6:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre landtbrukaren Carl Johan Johansson;

7:o) angående ett till allmänna läroverket i Kalmar beviljadt lån; och

8:o) angående upplåtelse från kronans mark inom Piteå socken af ett område till plats för en kapellbyggnad m. m.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen, angående mosaiske trosbekännares fattigvård.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Almqvist* under tio dagar från och med den 20 innevarande månad.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som under dagen bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,44 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 21 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

Vid föredragning af bevillningsutskottets den 18 innevarande februari bordlagda memorial n:o 5, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 2:o) i utskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringsproposition.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 18 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 6 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 12—16.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Hasselrot* under tre veckor från denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,38 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 22 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Upplästes ett inkommet läkareintyg, så lydande:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, ryttmästaren *G. Tornerhjelm* på grund af sjukdom (luftrörskatarr) under den närmaste tiden är förhindrad deltaga i riksdagsarbetet, intygas härmed på begäran.

Stockholm den 22 februari 1899.

Erik Tengstrand,
legitimerad läkare.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

n:o 7, i anledning af väckt motion om förbud mot försäljning af spirituösa drycker mot postförskott;

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändring af § 44 brännvinsförsäljningsförordningen;

n:o 9, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 2:o i utskottets betänkande n:o 4 i anledning af förslagen ändring af 47 § brännvinsförsäljningsförordningen;

n:o 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förslag till ändringar i bevillningsförordningen, afseende densammas förtydligande; och

n:o 11, i anledning af väckt motion om särskild bevillning för jordbruksfastighet, som eges af bolag; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 17, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande bestämmelser rörande skyldigheten att deltaga i byggnad

och underhåll af kyrka m. m., prestgård samt tingshus och häradsfängelset;

n:o 18, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 22 och 24 §§ i 15 kap. strafflagen;

n:o 19, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880, dels ock en i anledning af nämnda proposition väckt motion; och

n:o 20, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till bestämmelser rörande biträde af tolk åt domstol eller allmän åklagare.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 18 och 21 innevarande februari bordlagda betänkande n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af frilager och frihamnsanläggningar, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

*Ifrågasatta
straffbestäm-
melser för
olofligt bort-
tagande af
vilda bär å
annans mark.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 18 och 21 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om straffbestämmelser för olofligt borttagande af vilda bär å annans mark.

Herr Leman: Såsom af betänkandet synes, har jag reserverat mig mot vissa delar af motiveringen, och jag anhåller att i korthet få redogöra för skälen dertill.

Utskottet uttalar till en början, »att det i gällande svensk lag icke är belagdt med straff att å annans skog eller mark taga vilda bär». Det torde, enligt min tanke, vara alldeles otvetydigt att så är, ty lagstiftaren uppräknar i 24 kap. 3 § strafflagen så noga allting, hvars olofliga tagande är belagdt med straff, såsom t. ex. gräs, ollon, nötter m. m., men då han icke upptager skogsbär och markens blommor, synes det vara klart, att ett olofligt tagande af dessa icke är belagdt med straff. Så långt är jag alltså ense med utskottet.

Men sedan yttrar utskottet: »Den enda påföljd, som af ett sådant tillegnande kan uppkomma, är enligt utskottets förmenande skyldighet att ersätta den skada, som tillfogats jordegaren, men en dylik skadeersättningskyldighet torde ej inträda i andra fall, än då jordegaren, genom utfärdande af förbud mot bärplockning å hans mark, upphäft den presumtion om samtycke dertill, som eljest enligt vår svenska rättsuppfattning torde få anses föreligga».

I denna del är jag deremot icke ense med utskottet. Jag har nemligen den åsigt, att lagstiftaren har lemnat vilda bär och

blommor ur räkningen och ansett dessa såsom »res nullius», d. v. s. ingens eller allas tillhörighet. Samma förhållande råder å vissa orter i fråga om fiske. Så t. ex. i Bohuslän eger hvar och en att med rörlig redskap fiska vid enskildas stränder. Fisket der är ingens eller allas. Och ingalunda lär man kunna komma till den slutsats, att den, som fiskar, skall betala skadeersättning, utan så länge som lagstiftningen, på grund af gammal åskådning, har ansett, att detta är allmän egendom, så länge torde icke, synes det mig, någon skadeersättning komma i fråga.

Jag har velat yttra detta, på det att, då denna fråga antagligen vid någon följande riksdag återkommer, den nu uttalade uppfattningen om skadeersättningskyldighet icke skall vara alldeles oemotsagd. En skadeersättningskyldighet kan naturligtvis komma i fråga, om den, som plockar vilda bär och blommor, tager olofliga gångstigar eller dylikt, men då blir detta på grund af en helt annan rättsprincip.

Med anledning af hvad jag nu anfört, kan jag icke instämma i utskottets motivering, men till det slut, hvartill utskottet kommit, skall jag anhålla att få yrka bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 18 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 13, i andledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring af 62 § i strafflagen för krigsmagten, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 18 och 21 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 14, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser till skydd för det fria arbetsaftalet.

Om lagbestämmelser till skydd för arbetsaftal.

Herr Leman: Jag har icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet, men hade jag det gjort, hade jag reserverat mig. Ty i år liksom föregående år, då samma fråga varit före, har jag den åsigt, att det ännu är för tidigt att lagstifta i detta ärende. Under de jäsningsförhållanden, som nu råda, tror jag icke, att en lugn och rättvis lagstiftning kan ifrågakomma. Som vi veta, håller man i Tyskland på med att försöka åstadkomma en sådan lagstiftning, och det synes mig i detta fall, att vi mycket väl kunna vänta och se, huru man lyckas i Tyskland, och icke här försöka att i ett så svårt ämne som detta experimentera på egen hand.

För min del får jag alltså afstyrka bifall till utskottets hemställan.

Om lagbestämmelser till skydd för arbetsaftal.
(Forts.)

Herr Trygger: För min del, herr grefve och talman, är jag visserligen icke någon entusiast för den skrifvelse, som utskottet här beslutat, men jag har dock biträdt förslaget på den grund, att åtskilliga andra förslag, som jag anser olämpliga, till lösande af denna arbetarefråga, hafva framkommit och delvis vunnit understöd. Den nu föreslagna skrifvelsen åter är, enligt mitt förmenande, det bästa sättet att komma till ett godt slut i saken, när Kongl. Maj:t icke tycks sjelf vilja taga initiativet.

Den straffrättsliga vägen torde först då böra beträdas, när den civilrättsliga visat sig icke leda till målet, och det är just denna senare väg, som företrädesvis här är föreslagen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 18 och 21 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 15, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser i fråga om kungörande af slutting, och

n:o 16, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring af 7 § i förordningen om kyrkostämman m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Ifrågasatt behörighet för person af annan lära än omyndig att vara förmyndare.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 17 och 18 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om ändring af 20 kap. 8 § ärfdebalken.

Herr Pettersson, Carl: Till en början ber jag att få konstatera, att lagutskottet i denna fråga i år intager en annan ställning än år 1891, då utskottet tillstyrkte den ifrågasatta lagförändringen, hvilken emellertid föll derpå, att Första Kammaren icke ville gå in på densamma. Således har, enligt min tanke, lagutskottet förkofrat sig derutinnan, att det denna gång icke velat gå in på hvad samma utskott föreslog för 8 år tillbaka. Mången skall kalla detta för reaktion, men jag tror, att det är ett framsteg.

Om vi läsa lagutskottets föreliggande betänkande, så fastslår det i förra afdelningen, att den bestämmelse, emot hvilken förevarande motion är riktig, är uttryck för en riktig princip. Då

tycker jag, att lagutskottet skulle helt enkelt föreslagit, att denna motion icke måtte af Riksdagen bifallas. Men så yttrar sig lagutskottet i den senare delen på ett visst kompromissande sätt och menar tro på, »att det icke kan förnekas, att dess undantagslösa upprätthållande mången gång kan medföra verkliga praktiska olägenheter». Ja, det skulle det kunnat för några år tillbaka, men nu, då religionsfriheten tagit en sådan utsträckning, kan man väl icke tänka sig, att vare sig metodister eller medlemmar af hvilket religionssamfund som helst, som tillåtits att bygga och bo i detta rike, icke skulle kunna finna personer till förmyndare, som äro af samma religion som den omyndige. Det förefaller mig med hänsyn härtill, som om det vore alldeles onödigt att besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse i detta syfte. Kongl. Maj:t får så många skrivelser och framställningar från Riksdagen med begäran om utarbetande af förslag i det ena och andra ämnet, att Kongl. Maj:ts tid är, enligt min tanke, tillräckligt upptagen af mycket viktigare frågor än denna, som jag påstår vara en ringa sak. Om nu så skulle vara, att man för en myndling af en viss trosbekännelse icke kan finna en passande person af samma lära till förmyndare, så är jag öfvertygad om, att våra domstolar skola kunna finna rättskaffens och samvetsgranna personer, som äro fullt lämpliga till förmyndare, äfven om deras och myndlingens religiösa åskådning icke i allt är densamma. På grund af hvad jag nu haft äran anföra, ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan.

*Ifrågasatt be-
hörighet för
person af an-
nan lära än
omyndig att
vara förmyndare.*

(Forts.)

Herr Afzelius: Den föreliggande motionen och lagutskottets derpå grundade hemställan kan ju vid första påseende förefalla ganska tilltalande och synas gå i rätt riktning — upphäfva en rättslig åtskillnad, som man är benägen att mer och mer utplåna. Men för min del anser jag denna förändring af lagen vara ganska obehöflig och i sjelfva verket gå djupare, än man vid första påseendet vill antaga.

Vår lag ställer myndling och förmyndare i nära förhållande till hvarandra. Förmyndare är icke blott förvaltare af myndlingens penningar och öfriga egendom, utan han sättes till myndlingen, kan man säga, i faders ställe. Med denna uppfattning stämmer också förträffligt den beskrifning, som vår lag med sitt älderdomliga ordasätt gifver på hvad en förmyndares pligt är: »Förmyndare skall låta den omyndige upptuktas i rätta evangeliska läran, gudsfruktan, dygd och ära, och till sådana öfningar och handlingar hålla, som dess stånd, vilkor och ämne kräfva.»

Med denna intima ställning mellan förmyndaren och myndlingen stämmer det utomordentligt väl, att man stadgat, att förmyndaren skall vara af samma lära som myndlingen. Det är ingalunda så, att häri ligger någonting intolerant mot den ena eller andra läromeningen, ty den ena läran ställes ju fullkomligt lika

*Ifrågasatt be-
hörighet för
person af an-
nan lära än
omyndig att
vara förmyndare.*

(Forts.)

god som den andra — man har så stadgat därför, att man vill från detta intima förhållande mellan förmyndare och myndling, detta rent personliga förhållande utesluta religiösa kontroverser, ja, till och med skenet af misstanke om, att förmyndaren obehörigen inverkar på myndlingen. Detta är vår lags klara ståndpunkt i det stycket, och jag kan icke finna någonting onaturligt, någonting stötande deri.

Men, säger nu motionären, när det är föreskrifvet i lagen, att den icke får vara förmyndare, som är af annan lära än myndlingen, så måste ju detta leda till, att en fader icke kan vara förmyndare för sin son, om fadren är af annan lära än sonen. Om detta vore förhållandet, vore det ett missförhållande, som funnits ända sedan 1734, ty så gammal är denna antagna motsägelse i lagen. Jag bekänner, att jag aldrig hört, att en fader blifvit utesluten från förmynderskapet för sin son på den grunden. Detta därför, att, med allt skäl tror jag, man antagit, att dessa bestämmelser i 8 §, som göra en förmyndare inhabil — de lyda så: »ej må den vara förmyndare, som litet vetande, gäldbunden, slösare, eller barnens vederdeloman är, eller den, som ej fyllt 25 år, eller är så gammal och vanför, eller så fattig, att han förmynderskapet ej förestå kan: icke eller utländsk man, eller den af annan lära är, eller den, som hafver kronans eller andra sådana medel under händer», med allt skäl, säger jag, har man antagit, att dessa bestämmelser icke gälla fader, som ju är sin sons naturliga målsman, lika väl om modren lefver som eljest, och därför icke behöfver något förordnande att vara förmyndare. Jag tror, att om man skulle tillämpa motionärens uppfattning af detta stadgande konsekvent och sålunda säga, att fader, som har kronans medel om händer, skall vara utesluten från att vara förmyndare för sina barn, så kommer man till någonting ganska orimligt. Att den, som är »litet vetande», »gäldbunden» eller »slösare» m. m., icke kan vara förmyndare för sina barn mer än för andras, är en naturlig följd deraf, att han icke ens kan vara förmyndare för sig sjelf. Som sagdt, detta skäl tillägger jag icke den ringaste betydelse, och lagutskottet synes icke heller tillägga det någon betydelse. Men lagutskottet har funnit ett annat skäl, det praktiska skälet, att detta stadgande skulle kunna å vissa orter medföra svårighet att för minderåriga, tillhörande främmande trosbekännelse, erhålla lämpliga förmyndare. Om nu här föreläge ett verkligt och känbart praktiskt behof, skulle jag kunna finna mig i nödvändigheten att rubba en grundsats, som jag anser riktig. Men jag tror icke, att lagutskottet kan anses ha visat detta, och vid sådant förhållande kan jag icke finna, att det föreligger något allvarligt skäl att rubba grundsatsen. Lagutskottet söker nu modifiera motionärens förslag. Utskottet vill icke som han helt och hållet utesluta detta hinder för utöfvande af förmynderskap, utan vill göra dess tillämpning beroende på pröfning i särskilda fall.

Hvad denna anordning beträffar, så vore i mitt tycke detta en synnerligen olycklig utväg. Om *lagen* säger, att en person icke får vara förmyndare för en omyndig af annan bekännelse, så finner jag mig i att vara utesluten; i en sådan bestämmelse ligger icke någonting för personen nedsättande. Men om deremot det skulle lemnas åt domarens skön att säga: jag anser, att den mannen med hänsyn till hans religiösa bekännelse icke är *lämplig* att vara förmyndare, då först kan man komma att klaga öfver intolerans, då får saken en förhatlig form.

*Ifrågasatt be-
hörighet för
person af an-
nan lära än
ommyndig att
vara förmyndare.*

(Forts.)

Till dess det föreligger bättre skäl, än nu synas vara för handen, tror jag alltså kammaren bör vidblifva sitt beslut af år 1891 och afslå utskottets hemställan.

Herr Trygger: För min del har jag inom utskottet gjort gällande samma uppfattning, som de begge föregående talarne här i kammaren. Att jag emellertid icke reserverade mig, beror derpå, att jag icke tillerkänner den föreslagna förändringen en så stor betydelse som den siste talaren. Jag förenar mig dock gerna i yrkandet om afslag på utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande endast yrkats, att hvad utskottet hemställt skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter kammaren åtskildes kl. 12,34 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 24 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

• Upplästes tre inlemnade läkareintyg af följande lydelse:

Att öfversten m. m. herr *W. Brehmer* är af sjukdom (influenza) tills vidare hindrad att bevista Riksdagens sammanträden, intygas.

Södertelje den 23 februari 1899.

A. T. Darin,
1:ste stadsläkare.

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, landssekreteraren och kommandören herr *P. Krok* på grund af lungkatarr är tills vidare förhindrad att deltaga i Riksdagens arbeten, intygas vid heder och samvete.

Malmö den 22 februari 1899.

Carl Asp,
med. doktor.

Att häradshöfding *Gustaf Berg*, som lider af influenza-sviter, på grund häraf är tills vidare urståndsatt att deltaga i Riksdagens sammankomster, intygas.

Stockholm den 22 februari 1899.

F. Lennmalm,
med. doktor, professor.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 100, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder

för den svenska borgerliga tidens bringande i öfverensstämmelse med den europeiska medeltiden, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 22 innevarande månad bordlagda betänkanden n:is 7 och 8.

Föredros och lades till handlingarne bevillningsutskottets den 22 innevarande februari bordlagda memorial n:o 9, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 2:o) i utskottets betänkande n:o 4 i anledning af föreslagen ändring af 47 § bränvinsförsäljningsförordningen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 22 i denna månad bordlagda betänkanden n:is 10 och 11 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 17--20.

Herr von Ehrenheim erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag får för kammaren anmäla, att från riksbankens afdelningskontor i Mariestad har till fullmäktige i riksbanken ingått följande telegram:

»Sedan Första Kammarens revisorer anmält sig hindrade deltaga i årets revision och suppleanterna inkallats, har af dessa Hedenstierna i dag anmält sjukdomsförfall.»

Herr vice talmannen: Med anledning af nu anmälda förhållande och då det är föreskrifvet, att revision vid bankkontoren skall förrättas den 1 mars, får jag vördsamt hemställa, att kammaren behagade besluta att vid morgondagens plenum verkställa val af två revisorer för afdelningskontoret i Mariestad.

På derom af herr talmannen gjord proposition beslöt kammaren att vid morgondagens sammanträde anställa val efter herrar J. A. Kjellberg och Wald. Wærn af två revisorer för granskning af riksbankens afdelningskontors i Mariestad förvaltning och räkenskaper år 1898.

Fredagen den 24 Februari.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Schröder* under tio dagar från den 27 innevarande månad.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter kammaren åtskildes kl. 2,49 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
